

Beste leden en relaties,

Nieuwsblad van het Zuiden - 01-08-1960

Regen en nog meer regen; men zegt dat het klimaat aan het veranderen is. Maar er is niets nieuws onder de zon. Om dit te staven hebben we even in het krantenarchief Delpher gezocht en gevonden dat het in 1960 ook behoorlijk regende in Reusel. Maar dat waren we natuurlijk al weer lang vergeten

Om onze lezers wat op te fleuren hebben we voor jullie, voordat sommigen al met vakantie gaan, weer de nodige heemkundige nieuwtjes bij elkaar gesprokkeld. Veel informatief leesplezier.

Bestuur en Werkgroep Communicatie.

Rabo ClubSupport

De Rabobank ondersteunt verenigingen al vele jaren met hun kennis, netwerk en geld om hun ambities te realiseren en doet dat op verschillende wijzen.

Eén van de mogelijkheden om daarvan als vereniging gebruik te maken is de Rabo ClubSupport campagne waar leden en sympathisanten van verenigingen aan kunnen bijdragen.

Ook HWR doet dit jaar weer mee en rekt op de saamhorigheid van allen die ons een goed hart toedragen en ons willen steunen om het gekozen maatschappelijk bestedingsdoel te kunnen realiseren.

De stemperiode start na de zomervakantie, van 2 tot en met 24 september maar omdat er in juli en augustus geen nieuwsbrief verschijnt geven we dit bericht tijdig aan jullie door. Iedereen kan zich nog tijdig als lid aanmelden bij de Rabobank om te kunnen stemmen.

Nederlands Bidprentjes Archief

Doordat Heemkunde Werkgroep Reusel enige jaren geleden al voorzag dat er iets zou moeten gebeuren met onze collectie in verband met de bouw van de nieuwe MFA De Kei, is toen al vroegtijdig gestart met sanering van onze collectie.

Eén van de onderdelen was een gigantische collectie gedachtenisprentjes die in de loop der jaren was verzameld en vanuit vele contreien bij ons was beland.

Omdat Reusel-De Mierden voor ons de norm is die we hanteren zochten we een goede en zinvolle bestemming voor dit "overschot".

Na een korte zoektocht kwamen we bij het NBA-team terecht en zij konden de collectie, of tenminste een deel ervan, inpassen in het archief: <https://bidprentjesarchief.nl/>

Wij waren, na een aantal jaren, echter heel nieuwsgierig of zij een goede bestemming voor onze gift hadden gevonden en desgevraagd kregen wij het bericht dat ze deels gesorteerd en gescand waren en deels in de wacht staan voor verdere verwerking. Alle prentjes worden bewaard of geruild als ze dubbel zijn en worden vaak gebruikt bij stamboomonderzoek.

Het geeft een goed gevoel dat overvloedige zaken bij collegiale partners een tweede leven kunnen leiden en niet in de papierversnipperaars terecht komen.

Jubileumviering De Höskaomer

De Höskaomer Reusel, onderdeel van Zorg en Welzijn Reusel, vierde op woensdag 22 mei haar 10-jarig jubileum. Vanwege het feit dat we goede burens zijn met huisvesting onder het dak van het gemeentehuis werd ons verzocht enkele onderdelen van het programma in te vullen.

Onze geweldig “meedenkende” leden hebben dat op een aardige en professionele manier ingevuld voor de gasten. In een aansprekende ambiance konden de bezoekers kennisnemen van de geschiedenis van Cultureel centrum de oude Kei in de Vurstelling, met beelden uit de periode 1962 – 1987. Momenteel is die overigens nog altijd door iedereen te bezoeken, totdat MFA de Kei, de nieuwe deuren opent.

Onze Werkgroep Beeld & Geluid toonde oude foto's, betrekking hebbend op Reusel, waarvan men kon aangeven wie of wat men daarop herkende.

Het dorpsportret van Reusel Anno 1968 werd doorlopend vertoond op een groot scherm. Een bruiloftslied uit de jaren 40 waarin zowat alle bijnamen van Reuselse inwoners worden bezongen werd tweemaal opgevoerd voor de Höskaomer-bezoekers. Actieve betrokkenheid en reacties van de aanwezigen gaf blijk van herkenbaarheid.

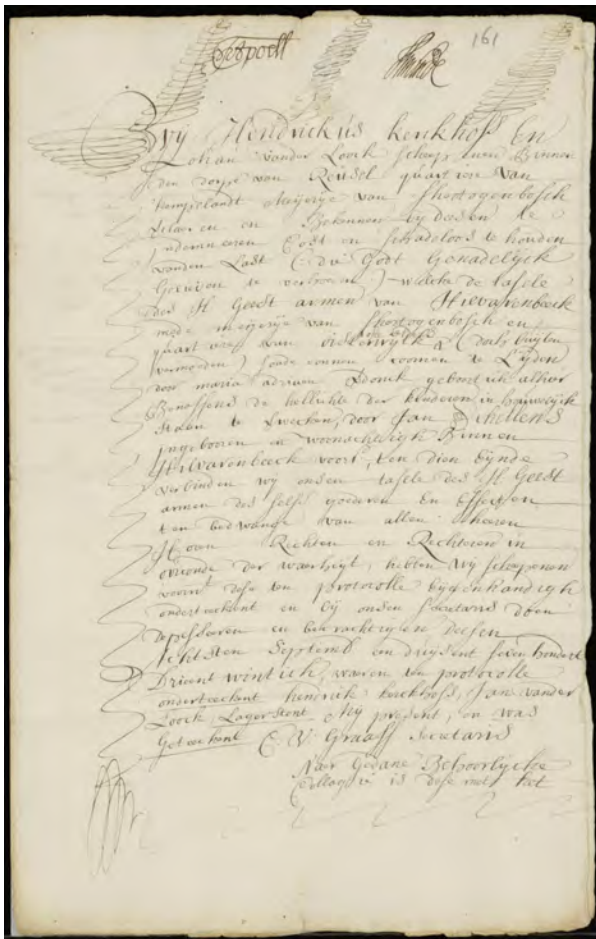
Het lied werd onderbroken door het spelen van een quiz genaamd: “Weet waar je woont”. Deze was doordrenkt van Reuselse onderwerpen afgestemd op de doelgroep die gemiddeld een respectabele leeftijd had. Alle gasten konden daarmee hun kennis van heemkundige zaken laten blijken.

Met een juiste dosering onderwerpen bij de bestemde doelgroep kun je concluderen dat heemkunde in vorm van amusement een uitstekend middel is om waardering te krijgen en ook om onze boodschap te verkondigen: Zonder Heem Kunde Nie.

Een mooie jubileumbijeenkomst waarvan de gasten volop hebben genoten met dank aan alle medewerkers.

Duizenden 'verhuisberichten' uit voorbije eeuwen online bij het BHIC

Driehonderd jaar geleden kon je pas verhuizen als je over een zogenaamde borgbrief beschikte, waarin je oude woonplaats zich voor je garant stelde. Het zijn schriftelijke getuigenissen die tot begin 19e eeuw worden afgegeven door de bestuurders van een dorp of stad. Daarin verklaren ze dat zij iemand zullen onderhouden als hij of zij armlastig wordt. In de borgbrief staan meestal de naam en plaats van de instantie van de afgifte, de naam en hoedanigheid van de betrokkene, soms diens leeftijd en de plaats van toekomstige vestiging. Een interessante bron dus, daarom attenderen we je er in deze nieuwsbrief graag op als je stamboomonderzoek doet.

Borgbrief afgegeven in Reusel op 08-09-1723 aan Maria Adriaen Verdonck die naar Hilvarenbeek vertrok.

Ben je je voorouders uit de 18e eeuw of eerder uit het oog verloren, weet je niet waar ze vandaan kwamen of vraag je je af hoe kredietwaardig ze waren? Dan zijn deze borgbrieven of akten van indemniteit handige

bronnen voor archiefonderzoekers zoals genealogen om daar achter te komen. Het BHIC biedt een index met zo'n 38.000 borgbrieven online aan van een groot aantal plaatsen in Midden-, Noordoost- en Zuidoost-Brabant.

Voor meer informatie over deze boeiende informatiebron:

<https://www.bhic.nl/onderzoeken/hulp-bij-onderzoek/borgbrieven>

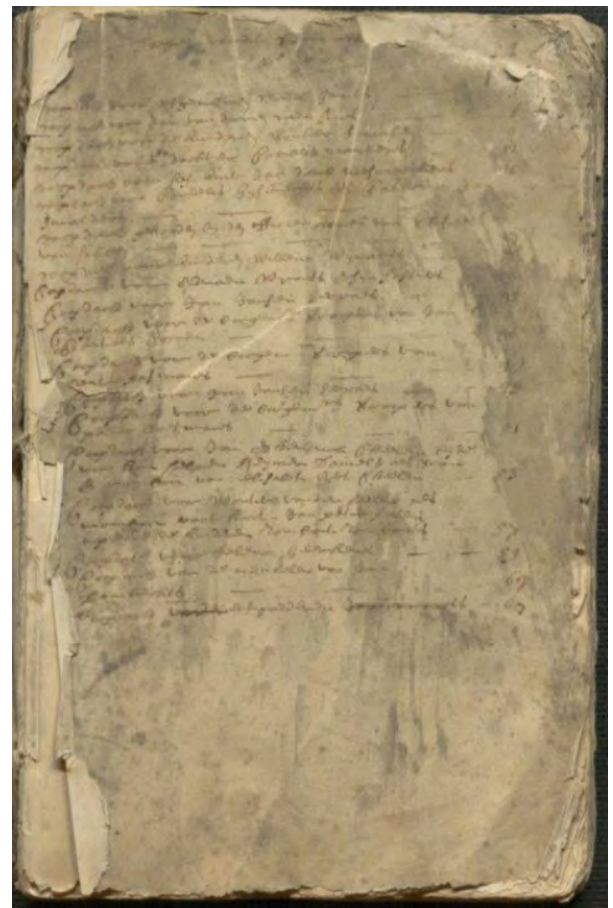
De borgbrieven zijn hier te vinden:

<https://www.bhic.nl/onderzoeken/borgbrieven>

Uit het HWR archief

Erfdeling Matijs Mollen en Margrita Compaens [2 januari 1728]

Rechterlijk Archief Bladel inv 41 folio 107b – 108b

Scan van pagina uit het archief van de Schepensbank Bladel, Reusel en Netersel, 1691-1810

Compareerde voor scheepenen in Reusel naergenoempt Jan Mollen, Peeter Mollen, gebroers ende Jan Loots, als in houwelijk hebbende Catarina Mollen, alsoo winden ende erfgenamen

van wijlen hunne vader Matijs Mollen ende Margrieta Compaens sijne huijsvrouw; ter eene. Martinus Mollen hunnen meden broeder met Margrieta Matijsen sijne huijsvrouw ter andere sijde; de welke alsoo te samen onder malcanderen hebben aengegaen ende gemaect, dese hunne minnelijke accorde ende verdrach, bij forma van schiftinge, scheidjinge ende afdeijlinge in maniere naerbeschreven.

Eerstelijck soo verclaeren ende bekennen de voornoemde eerste comparanten over te geven ende in vollen eigendom te laeten genieten aende gelijcke tweede comparanten allen en delen igelijcke meubelen, haeven en schaeren gereet en ongereet mitsgaders actien ende creditien geen uijtgesondert ende dat alles soo ende gelijk bij hun tweede comparanten is aenwaert ende alrede geprofiteert geworden waer tegens ende voor welke soo gelooven, die voornoemde tweede comparanten aende eertde comparanten over te geven ende bij deesen erfelijck te laeten genieten seecker den voornoemde tweede eersten comaparants paert; en aendeel ofte vierde paert in eene steede gelegen onder Reusel ten gehuchte genaempt den Lensheuvel, bestaende inne juisinge, lant, groese heijde ende weijde, niets aen dien behoorende reserveerende, hun comparanten aengecoomen van hunnen voornoemde vader Matijs Mollen; ende bevoorens vant gemeene landt; mitsgaders een twaelfde paert in twee obligatien d'eene van duijzent guldens en d'ander van een hondert guldens staende en loopende beij en ten laste van het corpus van Reusel hun te samen onder andere erfgenaemen aengecoomen ende verstorven van hunne oom saliger Johannes Mollen verders soo verclaeren ende bekennen de voornoemde twee laetste comparanten boven ende behalvens het evenverhaelde aangemelde eerste comparanten ider van hun int besonder sullen tellen ende te laeten genieten eene somme van twintigh guldens 't selve te voldoen ende presteeren binnen de tijt van vijf eerst coomende jaeren aenvang nemende ende gepasseert vijftien december 1727 ende in cas vannaelaetigheijt en geene voldoeninge soo onderwerpen sich geloveren deses, de voluntaire condemnatie sonder oppositie eijndelijck soo verclaeren de bovengemelde tweede comparanten te sullen voldoen ende betaelen allen bekende ende nu noch onweetende schulden ende pretentie staende ende loopende op den naam van hunne vader Matijs

Mollen met de belastinge van 's lants en dorps lasten sonder dat echter des weegens de eerste comparanten inne schade sullen coomen te vallen; Hier mede geloovende gelijcke comparanten met dese hunne accorde bij somma van schiftinge, scheidjinge ende afdeijlinge in voegen voornoemt genoegen ende contantement te neemen ende daer beneflens den eenen den anderen te erwen en vesten, gelovende dese te sullen houden en doen houden voor goet vast en steedich ende van waerden, met de gelofte van quarantschap in forma;

Aldus gedaen ende gepasseert voor en ten overstaen van Jan Huijbreghts ende Jan Heijsmans scheepenen.

Actum Reusel den 2e januarij 1728

Uit de bibliotheek van de HWR

Herinneringen aan het rijke Roomse leven.

Volksdevotie van toen.

Auteurs: Jack Botermans en Wim van Grinsven

De auteurs doen een geslaagde poging om binnen het bestek van 140 pagina's in 25 korte karakterschetsen een beeld te geven van het Rijke Roomse Leven. Het boek is uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Stichting Devotionalia.

De 25 hoofdstukjes, voorafgegaan door een inleiding en afgesloten met een dankwoord, stellen achtereenvolgens de sacramenten aan de orde, in chronologische volgorde, te beginnen

met het doopsel en eindigend met, nee niet het sacrament der zieken, maar het sacrament van het huwelijk.

Het vervolg van het boek kent geen thematische ordening, maar een aantal betrekkelijk willekeurig gekozen trefwoorden. Een voorbeeld: na een tweetal stukjes over respectievelijk “de Moeder Gods” en “als Maria verschijnt”, volgt “de Catechismus” en “een aan God gewijd leven”.

Ieder hoofdstuk begint met een korte inleiding over het verschijnsel als zodanig en wordt dan rijk geïllustreerd met afbeeldingen. De afbeeldingen betreffen zowel foto's uit (katholieke) tijdschriften, als ook foto's gemaakt door de auteurs zelf. Ze hebben daarvoor toegang gekregen tot een zeer groot aantal musea, waar zij in hun dankwoord melding van maken.

Museum De Dorpsdokter in Hilvarenbeek

Maak een reis terug in de tijd in Museum De Dorpsdokter, waar de apotheek nog niet de onpersoonlijke, kille uitstraling had van moderne praktijken.

Op de fysiotherapieafdeling wordt een uitgebreide collectie van prothesen tentoongesteld met verhalen uit het verleden. Het museum toont tevens een doktersafdeling met vitrines gevuld met instrumenten zoals boren, zagen en klemmen.

In die tijd waren er nog (wijk-)verpleegsters en vroedvrouwen met hun eigen afdelingen. De reis eindigt in een tandartsenpraktijk waar onder andere een ouderwetse voetboor te zien is.

Locatie: Doelenstraat 521, 5081 CK Hilvarenbeek.
Openingstijden: zaterdag en zondag van 13.00 tot

16.30 uur, van juni tot en met september ook woensdag, donderdag en vrijdag van 13.00 tot 16.30 uur.

Meer info: www.museumdedorpsdokter.nl

Bijzonder object uitgelicht: Belgische kachelbout

Dit is geen zegelring, maar een Belgische Kachelbout. Deze voorloper van ons strijkijzer werd in de 19e eeuw al gebruikt in België.

Dit bijzondere object vinden we samen met honderden andere historische kachelbouts terug in de collectie van Museum Vekemans in Boxtel.

Je vindt in het museum niet alleen alles over de geschiedenis van wassen en strijken, maar ook een grote collectie kleding en mutsen. De objectencollectie wordt ondersteund door een grote kunstcollectie.

Voor meer informatie:

<https://www.museumvekemans.nl/>

Begrippen op een begraafplaats of kerkhof

Je komt vast wel eens op een begraafplaats of kerkhof en vraagt je dan af wat iets eigenlijk is of wat het betekent. Daarvoor is er op de website Dodenakkers.nl een veel geraadpleegde termen- en begrippenlijst en een symboliek overzicht gepubliceerd. Hier vindt je een keur aan onderwerpen terug waarover een korte uitleg gegeven wordt.

Als voorbeeld de term Absoute:

Afscheidsritueel in de katholieke uitvaartliturgie waarbij de lijkbaar wordt besprenkeld met wijwater en bewierookt, onder het uitspreken

van begeleidende gebeden. Van oudsher wordt hiermee gebeden voor kwijtschelding van straf voor de overledene.

De Termen en Begrippen lijst is hier te vinden: <https://www.dodenakkers.nl/naslag/termen-en-begrippen.html>

Als voorbeeld het symbool Zon:

De zon speelt in veel religies een grote rol in de vorm van de zonnegod. In de christelijke beeldenwereld is de altijd weer in het oosten opkomende zon een symbool van onsterfelijkheid en de opstanding. Op grafmonumenten komen we de zon enerzijds tegen als de stralenkrans achter het hoofd van Christus (voorgesteld als heerser van de tijd), anderzijds vaak als een halve cirkel die de opgaande zon voorstelt en dus verwijst naar de onsterfelijkheid van de mens en de wederopstanding.

De Symboliek lijst is hier te vinden: <https://www.dodenakkers.nl/naslag/symboliek.html>

Brabanders: van Afrika tot Zeelst en verder

Wat is de herkomst van de inwoners van de Kempen, in het bijzonder Zeelst en Meerveldhoven? Die vraag wordt beantwoord in een boek over de voorouders van enkele tientallen families. Hun boeiende levensverhalen gaan over sociale op- en neergang, kinderarbeid, emigratie, brandstichting, oorlog, buitenechtelijke gedragingen en de eeuwenlange Hollands-calvinistische onderdrukking. Het boek verschijnt in november.

Over de herkomst van de inwoners van Zeelst doen de meest wonderlijke verhalen de ronde. Traditionele genealogische bronnen bieden helaas niet de mogelijkheid om de waarheid ervan nog te achterhalen; de nieuwste DNA-technieken daarentegen wel. Vandaar dat heemkundekring Zeelst Schrijft Geschiedenis dankbaar gebruik heeft gemaakt van het aanbod van Annelies van Bronswijk, emeritus hoogleraar aan de Technische Universiteit Eindhoven, om met een team van heemkundigen, genealogen en andere vrijwilligers en met behulp van de nieuwste onderzoeksmethoden op zoek te gaan naar de ware herkomst van de inwoners van de Kempen, in het bijzonder van Zeelst en Meerveldhoven.

Het boek is dankzij de vele kaarten, genealogische schema's, familiewapens en (historische) foto's een fraaie en uitvoerige verslaglegging van het project. Het is de laatste publicatie van Stichting Zeelst Schrijft Geschiedenis en wordt uitgegeven door Erfgoedhuis Veldhoven. Circa 240 pagina's. Prijs € 20

Voort meer inhoudelijke informatie over dit mooie boek en een bestelformulier: <https://www.erfgoedhuisveldhoven.nl/bestelformulier-boek-brabanders/>

Hoe is Philips zo groot geworden?

Bijna iedereen heeft wel een product van Philips in huis liggen. Zelfs al heb je geen televisie, stofzuiger of tandenborstel, dan ligt er vast ergens nog wel een cd of verdoofd peertje. Hoe is Philips zó groot en divers

geworden? De Eerste Wereldoorlog heeft hier een belangrijke rol in gespeeld.

In 1914 richt Philips NatLab op. Dit natuurkundig laboratorium is ontworpen om te experimenteren met een energiebesparende halfwattlamp, een gloeilamp die twee keer zo efficiënt is als voorgaande lampen. De dan 27-jarige fysicus Gilles Holst krijgt van het bedrijf de mogelijkheid zoveel mogelijk kennis van de gloeilamp te vergaren, in de hoop de concurrentie te overtroeven. Dit laboratorium zal uiteindelijk de bakermat vormen van vele uitvindingen en technologische ontwikkelingen binnen Philips.

Een foto van het eerste Philipsfabriekje.

Gedurende de Eerste Wereldoorlog spelen er echter problemen op. Hoewel Nederland neutraal is, wordt het voor Philips steeds moeilijker om aan bepaalde grondstoffen te komen. In 1915 ontstaat er een dringend tekort aan argon (edelgas en scheikundig element dat vaak wordt gebruikt als vulmateriaal voor gloeilampen en tl-buizen), waarop het bedrijf besluit een eigen gasfabriek te openen. Op de lange termijn blijkt de neutraliteit juist goed te zijn voor Nederlandse bedrijven. Zonder buitenlandse concurrentie hebben bedrijven vrij spel op de nationale en internationale markt.

Inmiddels heeft Philips dusdanig veel takken van het productieproces in handen dat de succesformule groeit. De Eerste Wereldoorlog kenmerkt zich door relatieve groei ten opzichte van Duitse concurrenten zoals AEG, Siemens en Halske. Tijdens de oorlogsjaren ontvangt het familiebedrijf zelfs al van koningin Wilhelmina het predicaat 'Koninklijke,' een titel waar een bedrijf normaal gesproken honderd jaar voor moet bestaan. Philips bestond op dat moment pas vijftig jaar en was uitgegroeid tot de grootste particuliere werkgever van Nederland.

De jaren na de oorlog staan bekend om de productie van radio, maar ook van televisie, scheerapparaten en medische apparatuur. Philips beperkt zich niet langer tot het maken van gloeilampen maar ontwikkelt zich langzaam tot het consumentenelektronicabedrijf dat wij kennen. Deze verandering begint met radio.

Waar Gerard Philips voorheen aan radio had gerefereerd als "een speeltuin voor militairen," ontstaan er vanaf 1922 radio-omroepen waardoor het product binnen het bereik van de consumentenmarkt komt. Philips probeert in te spelen op de explosief groeiende markt, de gloeilampenfabriek is zelfs deels verhuisd om plaats te maken voor de productie van radiobuizen. Ondanks dat ze lange tijd niet kunnen voldoen aan de toenemende vraag, verkoopt het concern na vijf jaar al een miljoen radio's.

Meer weten over de andere uitvindingen en de groei van Philips door de jaren heen? Lees en bekijk dan hier het hele verhaal van NPO Kennis over Philips:

<https://npokennis.nl/longread/7495/hoe-werd-het-koninklijke-philips-groot>

Bron: Maand van de Geschiedenis

Nieuws vanuit de Kempencollectie

Verschillende musea en heemkundekringen uit de Kempen waaronder ook onze HWR hebben zich verenigd in de Kempencollectie. Via de gezamenlijke website <https://kempencollectie.nl/> kun je digitaal grasduinen tussen ruim 40.000 objecten.

Regelmatig zullen er in deze nieuwsbrief berichten van onze partners te vinden zijn.

Museum 't Oude Slot - Veldhoven

Bijzondere schenking St. Jorispilde Zeelst aan 't Oude Slot

Het St. Jorispilde Zeelst stamt uit 1639, volgens het oudste koningsschild. In 1989 werd het 350-jarig bestaan gevierd. Het gilde telde toen 39 leden. Elke drie jaar werd koning geschoten. De laatste koning was A.J.P. van Steensel die in 2002 de koningsmantel omgehangen kreeg. Sinds de eeuwwisseling ondernam het gilde steeds minder activiteiten die te maken hebben met het gildewezen.

Theo Rombouts is oud-bestuurslid van het gilde. "Het gilde is nog heel actief als vriendengroep. We willen niet dat de spullen naar een zolder verdwijnen. Daarom schenken we de vaandels aan het museum in de verwachting dat die hier geregistreerd worden en bewaard blijven."

De schenking omvat een tableau met negen zilveren koningsschildjes waarvan het oudste dateert uit 1753, het kerkvaandel uit 1953 en de standaardvlag die de standaardruiter tijdens optochten met zich meedroeg. Anja Camps heeft de zilveren schildjes een poetsbeurt gegeven. "Ze zijn hartstikke dun, dus ik heb ze heel voorzichtig opgepoetst."

Museumdirecteur Hans Sonnemans is blij met de aanwinsten. "We gaan ze aan onze collectie 'Veldhoven' toevoegen. We hebben hier een openbaar toegankelijk depot waarin de attributen te zien zullen zijn nadat we ze geregistreerd en gefotografeerd hebben. Ik verwacht dat dat aan het eind van deze maand zal zijn. Ook via onze website zullen ze dan op te zoeken zijn."

Kempenmuseum De Acht Zaligheden - Eersel

Deze maand aandacht voor een bijzonder object uit de collectie van Kempenmuseum De Acht Zaligheden: een smokkelaarsklomp. Het verhaal gaat dat een zekere Paulissen al dikwijls is gepakt bij het smokkelen maar ondanks een gebiedsverbod steeds terug komt. Hij kan zijn gezin niet missen en probeert de armoede te beperken. Hij komt op een grandioos idee: een klomp die in de looprichting een tegenovergestelde afdruk in het zand maakt - hak van voren en de neus van achter. Douaniers liepen destijds de afdrukken van het schoeisel na en met de smokkelklomp lopen ze dus geheel verkeerd. Toen de truc werd ontdekt, trok men één goede en één smokkelklomp aan om opnieuw verwarring te scheppen. De smokkelklomp is een voorbeeld van noodgedwongen vindingrijkheid.

Nieuwsbrieven

Deze maand ontving het HWR secretariaat diverse nieuwsbrieven van collega verenigingen. Deze zijn hier te lezen:

Nieuwsbrief AWEG – april 2024:

<https://t.ly/E5sH->

Nieuwsbrief BHIC – mei 2024: <https://t.ly/ZM9Pm>

Nieuwsbrief Brabants Heem – mei 2024:

<https://is.gd/aeMnkg>

Nieuwsbrief Heemkunde de Heerlijkheid Oirschot – mei 2024: <https://t.ly/dlkt6>

Nieuwsbrief HSK De Acht Zaligheden – mei 2024: <https://is.gd/N79gnl>

Mededelingenblad Heemkundekring Weerderheem Valkenswaard – mei 2024:

<https://t.ly/KOV2x>

Nieuwsbrief Heemkundekring Amalia van Solms Baarle-Nassau/Hertog – mei 2024:

https://t.ly/KQf_E

Nieuwsbrief Regionaal Historisch Centrum Eindhoven – mei 2024: <https://is.gd/VT9MSS>

Nieuwsbrief Brabanders en hun Taal – mei 2024: <https://bit.ly/4bUSZcf>

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant – mei 2024: <https://bit.ly/3Vke0mv>

Nieuwsbrief Brabants Erfgoed – mei 2024: <https://bit.ly/3WYcs7y>

Nieuwsbrief Erfgoedhuis Veldhoven – mei 2024: <https://bit.ly/3UYN277>

Nieuwsbrief Heemkundekring Tilborch – mei 2024: <https://bit.ly/4e2pRS4>

Heemkunde Werkgroep Reusel heeft ook een facebook pagina. Je kunt ons vinden op: <https://www.facebook.com/heemkundereusel>

Wil jij onze Nieuwsbrief ook regelmatig ontvangen stuur dan een email naar secretaris@heemkundereusel.nl

Ook voor afmeldingen mailen naar secretaris@heemkundereusel.nl

Deze HWR nieuwsbrief en oudere afleveringen zijn terug te lezen in een archief op onze website: heemkundereusel.nl/nieuwsbrief.html

Van wanten weten

Iemand die 'van wanten weet' is een echte 'aanpakker' en weet wat doorzetten is. Zo'n persoon staat dus z'n mannetje en gaat ervoor als zich een project aandient. Waar komt deze bijzondere uitdrukking vandaan?

Er zijn diverse theorieën over de mogelijke herkomst van 'van wanten weten'. Maar het is, om meteen maar met de deur in huis te vallen, onzeker wat de historische herkomst van dit gezegde precies is. Zo stelt het Woordenboek der Nederlandsche Taal: *"De eigenlijke historische oorsprong is niet te achterhalen."*

Van wanten weten: betekenis en variant

Iemand die van wanten weet is praktisch vaardig en een doorzetter. Hij of zij weet hoe dingen succesvol aangepakt moeten worden. Aanvankelijk gebruikte men – aldus F.A. Stoett – in Amsterdam tot circa 1900 een langere versie van het gezegde, die een mogelijke verklaring biedt voor de betekenis, namelijk: *"Wie in een kousenwinkel woont, weet van wanten."*

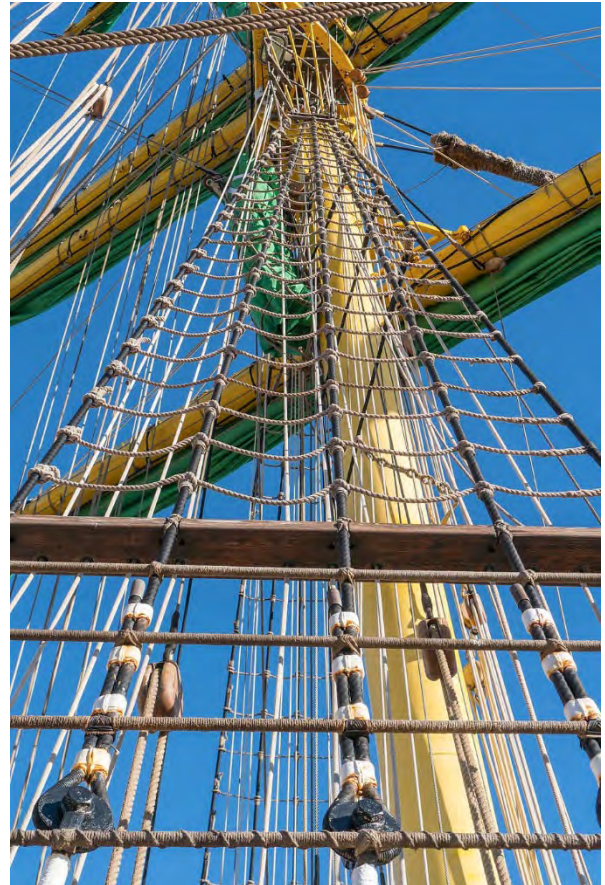
Duidelijk is dat deze variant letterlijk naar het woord 'wanten' verwijst. Bijzonder is echter dat hiermee nog niet verklaard is waar de betekenis 'van wanten weten' vandaan komt. Doorgaans verkopen kousenwinkels namelijk sokken en geen wanten. Dus deze langere versie van het gezegde biedt geen echte verklaring.

Scheepstouwen en zeilen

Een andere mogelijke herkomst die geopperd is door taalkundigen heeft te maken met de scheepvaart. Deze uitleg gaat terug tot de zeventiende eeuw, toen de spreuk 'zijn want wel kennen' onder scheepslieden in gebruik was. 'Want' was een benaming voor allerlei soorten touwen en de visnetten op schepen. Een matroos die zijn want kende, wist dus wat hij moest doen. Een variatie hierop was 'de wanten stellen'. Dit betekende dat een kapitein of opzichter op het schip het bevel gaf om de zeilen goed bij te stellen. Iemand die de want stelde, speelde als het ware de baas en kon andere scheepslieden opdrachten geven die ze moesten uitvoeren.

Het zou heel goed kunnen dat deze maritieme uitleg klopt, zo stelde dr. C. Meijer in diens werk *Woorden en uitdrukkingen verklaard* door Dr. C.H.Ph. Meijer (1919): *"De vergelijking met (...) het Engelse 'to know the ropes' maakt de waarschijnlijkheid zeer groot."*

Ook volgens een onderzoek van Radio Rijnmond is 'van wanten weten' om deze reden een zeemansuitdrukking.

Zeilschip met wanten

De want als oppervlaktemaat in de landbouw

Er zijn ook etymologen die een link leggen tussen de uitdrukking van wanten weten en de want als een oppervlaktemaat. In de landbouw vormde een 'dagwant' een landstuk dat binnen één dag kon worden geploegd. Een verklaring zou kunnen zijn dat boeren die van wanten wisten goede rekenvaardigheden hadden met dit systeem of dat ze hard konden werken. En dat ze dus binnen een dag een groot stuk landbouwgrond konden omploegen.

Het gebruik van 'want' als voegwoord

Ten slotte is er nog een laatste, maar onwaarschijnlijke verklaring van de uitdrukking. Zo zouden mensen die van wanten weten eigenwijze figuren zijn, die alles beter weten. Ze zeggen namelijk nogal vaak 'want', om uit te leggen waarom ze iets beweren. Onze Taal doet deze uitleg af als weinig waarschijnlijk.

Bron: Historiek